MALTA

# QORTI CIVILI
# PRIM' AWLA

**ONOR. IMHALLEF**
**RAYMOND C. PACE**

Seduta tat-3 ta' Dicembru, 2003

Citazzjoni Numru. 230/2003

**Tiziana Delia**

**vs**

**Michael Delia**

**Il-Qorti,**

## <u>I. PRELIMINARI.</u>

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-attrici zzewget lill-konvenut fil-21 ta' Awwissu 1993 skond kif jirrizulta mic-certifikat taz-zwieg hawn anness u markat Dok "A", u minn dan iz-zwieg twieldu zewgt itfal li jisimhom Christian u Janica u li huma t-tnejn minnorenni;

Illi l-kontendenti huma legalment separati minn xulxin permezz ta' separazzjoni konsenswali fl-atti tan-Nutar Dr. Marco Burlo datat 17 ta' Ottubru 2002;

Illi l-kunsens tal-konvenut ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha;

Illi l-kunsens tal-konvenut ghal dan iz-zwieg kien vizzjat peress li kien inkiseb bl-eskluzzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga;

Illi ghalhekk l-imsemmi zwieg huwa null u bla effett *ai termini* tal-**Artikoli 19 (1) (d)** u/jew **(f) tal-Att XXXVII tal-1975 li Jirregola z-Zwigijiet**;

Illi ghalhekk l-attrici talbet li l-konvenut jghid ghaliex ghar-ragunijiet permessi din l-Onorabbli Qorti m’ghandhiex:

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat bejn il-kontendenti huwa null u bla effett kif hawn fuq spejgat;

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li hu ngunt ghas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni attrici u l-lista tax-xhieda minnha prezentati a fol 3 tal-process;

Rat li l-konvenut gie debitament notifikat bic-citazzjoni attrici fl-29 ta’ April 2003 u li ma pprezenta ebda nota ta’ eccezzjonijiet u kwindi hu kontumaci;

Rat il-verbal tas-seduta tal-5 ta’ Gunju 2003 fejn Dr Abela ma oggezzjonax li l-konvenut jipprezenta nota ta’ l-eccezzjonijiet u inghata digriet tal-affidavits tal-partijiet;

Rat in-noti ta’ l-attrici li permezz taghhom esebiet l-affidavits taghha u tal-genituri taghha;

Rat in-nota ta’ Dr Noel Bartolo li rrinunzja ghall-patrocinju tal-konvenut f’din il-kawza *stante* li mill-ahhar differiment il-konvenut m’ghamel ebda kuntatt mieghu;

Rat il-verbal tas-seduta tad-29 ta' Ottubru 2003 fejn Dr Abela ghall-attrici ddikjara li l-provi tieghu maghluqa. Il-konvenut informa lill-Qorti li ma ghandhux avukat. Il-Qorti tat fakolta' lill-konvenut jipprezenta nota t'osservazzjonijiet (u in formatu li din trid issir minn avukat) fi zmien 20 gurnata, bin-notifika lill-kontro-parti li jkollha l-istess terminu ghan-nota responsiva. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-3 ta' Dicembru 2003;

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet ta' Tiziana Delia datata 19 ta' Novembru, 2003;

Rat li l-konvenut ma pprezenta l-ebda nota ta' osservazzjonijiet nonostante li inghata l-fakolta' jipprezenta l-istess;

Rat id-dokumenti esebiti;

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

## II. <u>KONSIDERAZZJONIJIET</u>

### (i) <u>Il-Provi.</u>

Illi **l-attrici** xehdet li hija ltaqghet ma' zewgha meta hija kellha sittax-il sena u huwa kellu dsatax-il sena. Huma damu hames snin gharajjes u zzewwgu fil-21 t' Awwissu 1993 mil-liema zwieg twieldu zewgt itfal. Hija spjegat li kemm damu gharajjes kienu johorgu darbtejn fost il-gimgha u fil-weekend. Fil-granet l-ohra Michael kien imur jistad u ghall-kacca. Fl-eghrusija huma kienu jiggieldu hafna fuq hekk ghax huwa kien dejjem jaghti priorita' lid-delizzju tas-sajd, kacca u anke t-teatru fejn qabel kien jirrecta.

Illi qalet li meta kienu johorgu kienu jqattghu hafna mill-hin f'*pubs* u huwa gieli kien jilghab fuq il-*gambling machines* ghalkemm ammonti zghar. Lanqas quddies ma kienu jmorru flimkien ghax hu kien jippreferi jmur jistad jew ghal kacca.

Illi hija xehdet li preparazzjoni ghaz-zwieg ftit li xejn kellhom minkejja li damu gharajjes. Hija qalet illi *"we drifted into marriage".* Hija qalet li kienet thoss li Michael fil-fond ta' qalbu kien jibza' miz-zwieg.

Illi zewgha kien immatur ghall-ahhar meta zzewgu. Min-naha taghha z-zwieg dejjem immaginatu bhala xi haga *"full of roses"* u qatt ma rrealizzat li z-zwieg jaf ikollu hafna problemi kif fil-fatt kellhom. Dan ghamliha aktar difficli jekk mhux impossibbli ghaliha li teghleb dawn il-problemi.

Illi l-bidu taz-zwieg taghhom kien wiehed pjuttost felici izda dan kien minhabba l-ewforija li kellhom fil-bidu ghax kienu qed ighixu hajja differenti minn qabel pero' ma tahsibx li dan kien xi ferh reali. Illi meta zzewgu r-relazzjoni ta' *"give and take"* bejniethom qatt ma ezistiet. Dejjem hi kienet taghti u huwa jircievi biss. Hija kienet ittamat illi biz-zwieg huwa kien se jaghti priorita' akbar lilha anke peress huwa hekk kien weghda. Izda infatti gara l-oppost u l-hin li beda jghaddi maghha dejjem beda jonqos. Qalilha li meta jkollhom it-tfal kien se jghaddi aktar hin maghha izda anki meta kellhom it-tfal id-delizzji tieghu hadu prijorita' akbar u assoluta u kien ighid li ma kien hemm xejn hazin li jmur jistad.

Illi meta kellhom it-tfal hija spiccat imsakkra wahidha d-dar tul il-gimgha kollha nkluz il-*week-ends*. Hija kellha tieqaf mix-xoghol taghha ta' *instructor* mal-Gvern ghal tlett snin biex trabbi lit-tfal. Hija qatt ma sabet l-appogg u l-apprezzament ta' zewgha. Hija rrealizzat li huma ma kienux familja normali peress li ma kienu jaghmlu xejn flimkien. Hija kienet taghmel kollox ghat-tfal u zewgha gieli ghamel jiem shah minghajr lanqas tahom ftit attenzjoni. Huwa ma kienx jippartecipa fit-trobbija u fl-edukazzjoni tat-tfal u dan nonostante li zewgha hu ghalliem.

Illi hija qalet li meta waqfet tahdem zewgha ma bediex igib il-paga kollha d-dar. Huwa beda jigdbilha kemm fuq il-qliegh tieghu kif ukoll fuq kollox. F'Jannar 2002 hija skopriet li huwa ma kienx qed imur dejjem jistad kif kien ighidilha izda kien qieghed imur Paceville fil-Fuego Salsa Bar jizfen ma' nisa ohra. Kif saret taf kellmitu biex

jippruvaw jirrangaw is-sitwazzjoni. Huwa weghdha li ser jinbidel izda ma zammx kelmtu u beda johrog kuljum mit-tmienja ta' filghaxija u jidhol fit-tlieta jew l-erbgha ta' filghodu. Il-genituri taghha kienu segwewh sal-Fuego Salsa Bar u rawh jizfen ma' nisa. Huwa baqa' johrog hekk ghal sitt xhur shah u lanqas baqa' fidil lejha. Hija anki sabet messaggi fuq il-*mobile phone* tieghu li wrew x'kien qed jaghmel ma' haddiehor u meta affrontatu sabbat il-*mobile* tieghu mal-hajt tal-kamra. Minn dakinhar hu ma baqax idahhal il-*mobile* d-dar u beda jhallih fil-karozza. Anki l-familja tieghu ppruvat tikkoregih izda ghalxejn.

Illi fis-17 ta' Ottubru 2002 hija u zewggha sseparaw bonarjament. Huma kienu ftehmu li hu kellu d-dritt ta' access liberu ghat-tfal izda huwa ma tantx wera hegga biex imur ghalihom jew imqar izomm kuntatt maghhom.

Illi **Apollonia Calleja** , omm l-attrici xehdet li l-konvenut kien rari johrog lil bintha mid-dar jew ighinha fit-trobbija ta' wliedha. Huwa kien jiskarta mid-doveri tieghu ta' ragel mizzewweg u missier u b'hekk il-genituri kellhom jimlew dan il-vojt li kien ihalli hu. Illi s-sajd u d-delizzji tieghu kienu dejjem priorita' ghalih. Illi bazikament hija baqghet issostni li l-konvenut ma kienx isib hin ghal uliedu u nfatti dawn meta kienu jkunu Bugibba kienu johorgu lit-tfal maghhom cioe' man-nanniet. Hija kompliet li meta l-inkwiet bejn bintha u Michael beda jizdied, ix-xhud u zewgha bdew isegwuh filghaxijiet. Huwa kien johrog mid-dar f'xid-disa' ta' filghaxija, imur il-Fuego ta' Paceville u jidhol fil-hamsa ta' filghodu u gieli aktar tard. Kwindi mhux minnu li filghaxijiet kien imur jistad kif kien ighid. Illi sallum Michael ma jmurx jara lil uliedu u gieli jaghmel gimghat shah minghajr lanqas icempel biex jara t-tfal kif inhuma.

Illi **Joseph Calleja** ,missier l-attrici, xehed li huwa minn dejjem kien jaf li l-konvenut kien iffissat fis-sajd u l-kacca. Huwa qal li qabel ma zzewgu u aktar u aktar meta beda jghaddi z-zmien minn fuq iz-zwieg taghhom huwa beda l-hin kollu jmur jistad jew ghall-kacca kwazi ghas-sieghat kollha tal-gurnata meta jispicca mix-xoghol, u ma kien qed jiddedika l-ebda hin ghal martu u imbaghad ghal uliedhom. Bintu kienet trabbi lit-tfal wahedha. Huwa qal li

Michael kien bniedem ferm dizorganizzat. Huwa kkonferma li huwa u martu kienu segwew lill-konvenut f'Paceville u rawh jiddeverti. Illi l-konvenut minn dejjem kien immatur u sallum bilkemm imur jara lil uliedu u gieli josfor u jaghmel gimghat shah minghajr lanqas icempel biex jara t-tfal kif inhuma.

**(ii) Principji Legali**

Illi l-azzjoni attrici hija bbazata fuq dak li jipprovdi l-**artikolu 19(1) (d) u (f) tal-Kap.255 tal-Ligijiet ta' Malta** u cioe' l-**Att dwar iz-Zwieg.**

Illi l-attrici ssottomiet li z-zwieg bejnha u bejn il-konvenut ghandu jigi dikjarat null *inter alia* abbazi ta' l-**artikolu 19(1)(d) tal-Kap 255** li jghid li z-zwieg huwa null :-

*"(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg*".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porella Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' ***Viladrich***:

"*Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of*

*will of the contracting parties, which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring*" (***Viladrich, P.J.,*** **"Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated." (Montreal, 1993)**, p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (***Viladrich, P.J.,*** op.cit., p. 687).

Illi wkoll fis-sentenza **"Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia"** (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad ukoll li:

*"Kwantu ghad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (****"Isabelle Zarb vs Stephen Attard –*** *P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix ghalhekk kwistjoni ta' inkompatibilita' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar*

*"anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg". Il-Qorti tosserva li l-ligi taghna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun taghmilha impossibbli mhux sempliciment difficli, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom".*
Illi ghalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (**"Nicholas Agius vs Rita Agius gia Caruana**" – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju,1995); "**Theresa Mangion vs Keith Mangion**" (P.A. (RCP) 30 ta' Dicembru 2002 Cit Nru: 356/01/RCP).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

"*Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" … … … richiede una capacita` intelletuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che … … … si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita*" (**Forum, 1990**, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif gia inghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza "*non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscienza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo*

*discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena*" (***Pompedda, M.F.,*** "**Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski"** – ***Pompedda – Zagglia***, **"Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico"** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **"Alessandra sive Sandra Mc Monagale qabel Mamo vs Mario Mamo"** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu **(d)** imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *"fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicement nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – infatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju" (ara, "**Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri"**, P.A., 10 ta' Novembru 1995).*

Illi l-istess sentenza tkompli tghid *"Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju* (***"Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt"***, *P.A., 15 ta' April 1996)"*.

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19 (1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, **"*Jacqueline Cousin vs Bernard Simler"***, P.A., 3 ta' Gunju 1998; ***"Roseanne Cassar vs Kenneth Cassar"***, P.A. 19 ta'

Ottubru 1998; u ***"Carmelo Grima vs Mary Andrews"***, P.A. 2 ta' Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega ***Bersini***, d-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

"*La piena avvertenza e il deliberato consenso … … … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita` di giudizio e la maturita` affettiva … … … La maturita` di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita` affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita` che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta` e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi` una mancanza di consenso libero (immaturita` affettiva) e ponderato (immaturita` di giudizio)*" (***Bersini, F.,* "Il Diritto Canonico Matrimoniale."** (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbaghad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

"*Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovra' essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed e` ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e*

*irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovra` ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio*" (*ibid.* pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facli, u dan kif gja gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li inghad li:-

"*… … ... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettivita` non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... ... ... In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole*"

(***Pompedda, M.F.,*** **"Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento."** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu ghad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi taghna, bhad-dritt kanoniku **(Can. 1095 (3))** tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibilta` li wiehed jaqdi *ossia* jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibilta` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifika fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` "*di intendere e/o di volere*". "*L' incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*", jghid il-***Bersini***, "*rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi … … … che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso*" (op. Cit., p. 99).

Illi ta' l-istess portata huma s-sentenzi **"Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana"** (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000) u **"Anna Galea vs John Walsh"**, (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` taghhom sabiex tigi stabbilita bejniethom *"the community of life and love"*.

Illi fl-ahharnett din il-Qorti taghmel riferenza ghal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet **"Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole"** (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn inghad li:-

*"Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi ghalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jaghtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-iktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi*

*r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg ghandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoe' li tnejn minn nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta ghalhekk ghal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu.*"

Illi kif inghad fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) inoltre l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib maghha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi **"Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri"** (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); **"Ousama Sadalah vs Doris Tanti"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001**); "Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); **u "Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:-

**19 (1) (f)** "*jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg*".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u **"Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri"** (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **"Theresa Taguri nee` Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe"** (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"*Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neccesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu immedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens*".

Illi ta' l-istess portata huma s-sentenzi **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano *nomine"*** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Carmen El Shimi gja Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi"** (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **"Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim"** (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); **"Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP).

## iii APPREZZAMENT TAL-PROVI

Illi mill-provi prodotti jidher li meta l-partijiet iltaqghu huma kienu ghadhom ta' eta' zghira hafna. Illi ghalkemm damu hames (5) snin gharajjes irrizulta illi nfatti huma ftit hinijiet ta' kwalita' li kienu jghaddu flimkien. Dan kif irrizulta mill-affidavits ipprezentati ghax kollha sostnew li l-konvenut kien jaghti priorita' assoluta lid-delizzji tieghu tas-sajd u tal-kacca. Dan kemm meta kienu gharajjes kif ukoll meta zzewgu u kellhom it-tfal. Ghalkemm huwa ghalliem irrizulta li ma kienx jippartecipa fil-hajja edukattiva tat-tfal u

wisq anqas fil-hajja in generali taghhom. Infatti l-attrici xehdet li hi kellha tieqaf tahdem ghal tlett snin biex tiehu hsieb lit-tfal. Jirrizulta li l-konvenut baqa’ jghix hajja ta’ zaghzugh.

Illi infatti l-attrici sostniet li l-konvenut beda jigdbilha u skopriet li huwa ma kienx qed imur dejjem jistad imma gieli kien qed imur Paceville fil-Fuego Salsa Bar jizfen ma’ nisa ohra minflok. Omm u missier l-attrici xehdu li gieli segwewh u rawh Fuego Salsa Bar jizfen ma’ nisa ohra. Illi apparti dan kollu jidher li ghadu sallum, li sseparaw bonarjament, li ghalkemm ghandu access liberu ghat-tfal pero’ madankollu ma tantx jaghmel sforz biex iqatta’ hin maghhom.

Illi minn dan kollu jirrizulta li l-kunsens tal-konvenut kien vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali u dan huwa evidenti mill-fatt li ma jirrizultax li huwa zzewweg biex jifforma *“the community of life and love”* skond ma hi rikjesta mill-gurisprudenza fuq citata.

Illi l-kunsens tal-konvenut kien ukoll vizzjat *ai termini* tal-istess **artikolu 19 (1) (d) tal-Kap.255** minhabba li li jidher car li l-konvenut ma kienx konxju ta’ x’inhuma l-obbligi tieghu taz-zwieg, inkluz l-kwistjoni ta’ fedelta’ lejn is-siehba tieghu.

Illi fil-fatt jinghad li gie ppruvat, almenu abbazi tal-provi prodotti, li l-istess konvenut dejjem haseb ghar-rashu biss u ghex biss ghalih, tant li jidher li li ghalih id-delizzji u l-pjacir tieghu wahdu kien jigi l-ewwel u qabel kollox; meta il-quddiem hass li kellu jfittex divertiment ma’ nisa ohra bi zfin u relazzjonijiet ohra, huwa jidher li ma tantx ikkoppa, ghaliex ghalih l-importanti kien li jaghmel dak li jrid u jixtieq hu, bla ebda konsiderazzjoni kwalunkwe, u bla ebda rispett lejn l-istess attrici, u ghalhekk jidher car li l-konvenut kellu hawn ukoll difett serju ta’ diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga u dan ivvzja l-kunsens tieghu ghaz-zwieg, u dan kollu huwa kkoroborat mill-agir egoistiku tal-konvenut tul il-konvivenza tieghu mal-attrici, u ghalhekk ukoll l-istess zwieg ghandu jigi ddikjarat null abbazi tal-

**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** ghar-ragunijiet imputabbli lill-konvenut.

Illi dwar l-**artikolu 19 (1) (f)** din il-Qorti ma thossx li ghandha tidhol, anke abbazi ta' dak gja trattat u deciz f'din is-sentenza, li jrendi tali ezami ulterjuri tal-istess artikolu purament wiehed akkademiku.

**<u>III. KONKLUZZJONI.</u>**

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi fil-kontumcja tal-konvenuta, **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat bejn l-attrici u l-konvenut fil-21 ta' Awwissu 1993 huwa null u bla effett *ai termini* tal-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** ghar-ragunijiet imputabbli esklussivament lill-konvenut.

Bl-ispejjez kollha kontra l-konvenut.

**Moqrija.**

**< Sentenza Finali >**

--------------------------------TMIEM--------------------------------